

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

ממצאי סקר תושבי הגליל המזרחי:
תובנות ליום שאחרי

ממצאים עיקריים, פברואר 2024

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

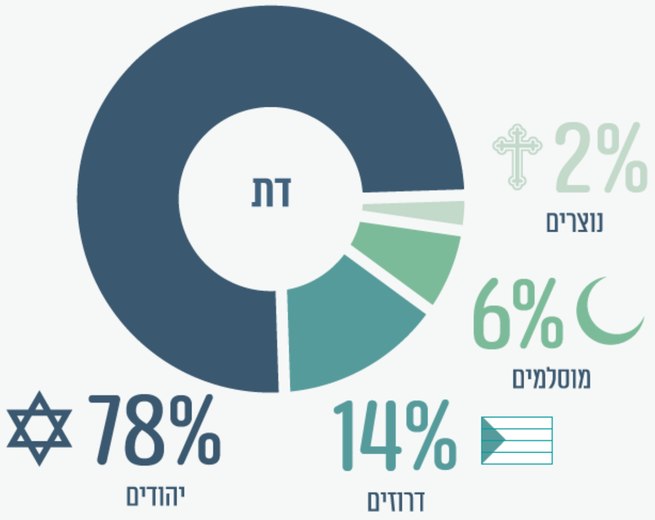
תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

משרד הפנים

18 רשויות אזור אחד

אשכול גליל מזרחי

2 עיריות

4 מועצות אזוריות

12 מועצות מקומיות

114 יישובים

2,000 קמ"ר

180,000 תושבים

50,000 תלמידים

4 מכללות

3 אזורי תעשייה משותפים

3 ועדות מרחביות

6 ועדות מקומיות

רקע

בעקבות המלחמה שפרצה בישראל ב-7.10.23 תושבי הגליל המזרחי חווים תקופה מורכבת, המציבה אתגרים בתחומים רבים.

בכדי לסייע במתן מענים מותאמים לתושבים, לעסקים ולרשויות המקומיות באזור, מרכז הידע האזורי של המכללה האקדמית תל חי ואשכול גליל מזרחי יצאו במהלך משותף לאבחון מצב תושבי 18 הרשויות באשכול.

רקע

כ-2,000 תושבים השתתפו במחקר וענו על סקר במגוון נושאים הקשורים לחוסן קהילתי, תסמיני פוסט-טראומה, תחושת ביטחון, ונושאי כלכלה ותעסוקה.

להלן הממצאים העיקריים:

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי

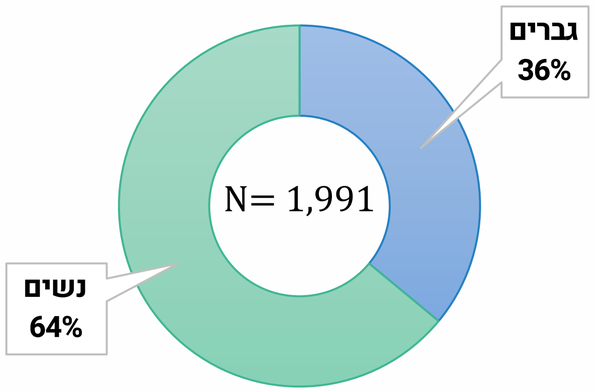
תל-חי
המכללה האקדמית

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

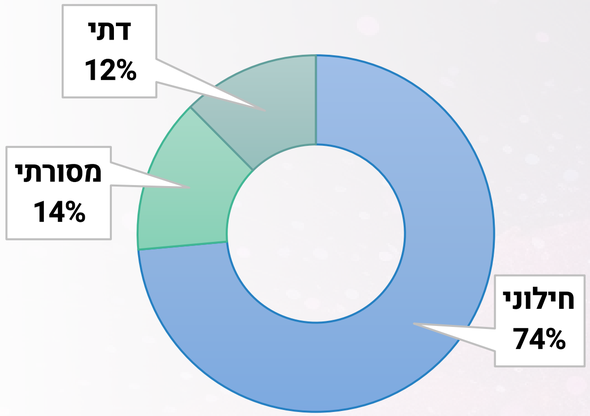
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

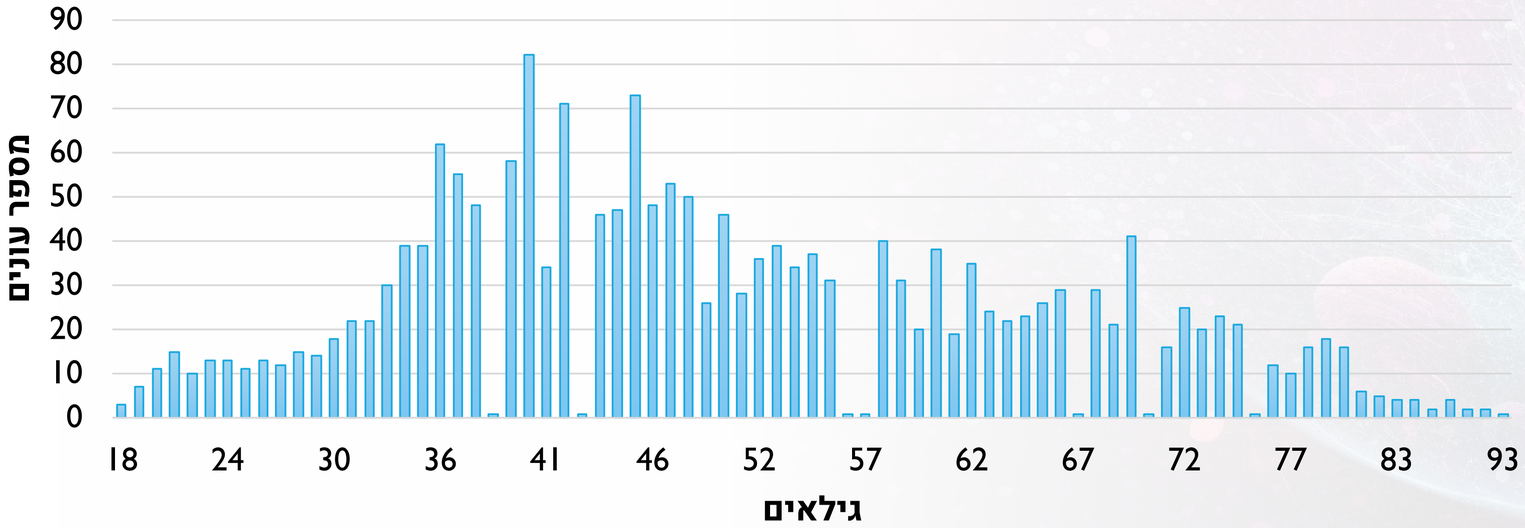
נתוני רקע

מגדר

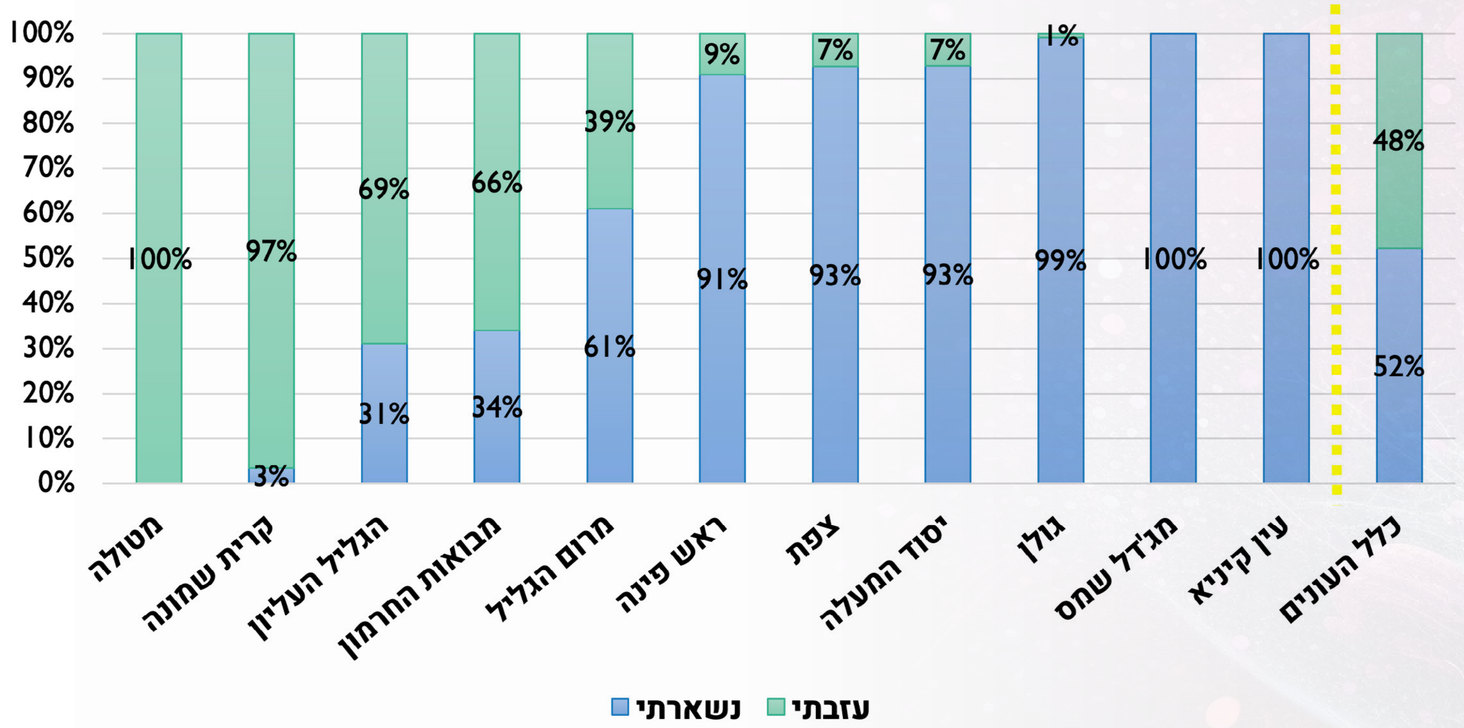
מידת דתיות

נתוני רקע

בעקבות המצב, כ- 50% ממשתתפי הסקר אינם מתגוררים כעת בבתיהם הבדלים משמעותיים בין הרשויות בהיקף הפינוי/העזיבה.

עזבתי= פוניתי ע"י המדינה/ התפניתי עצמאית

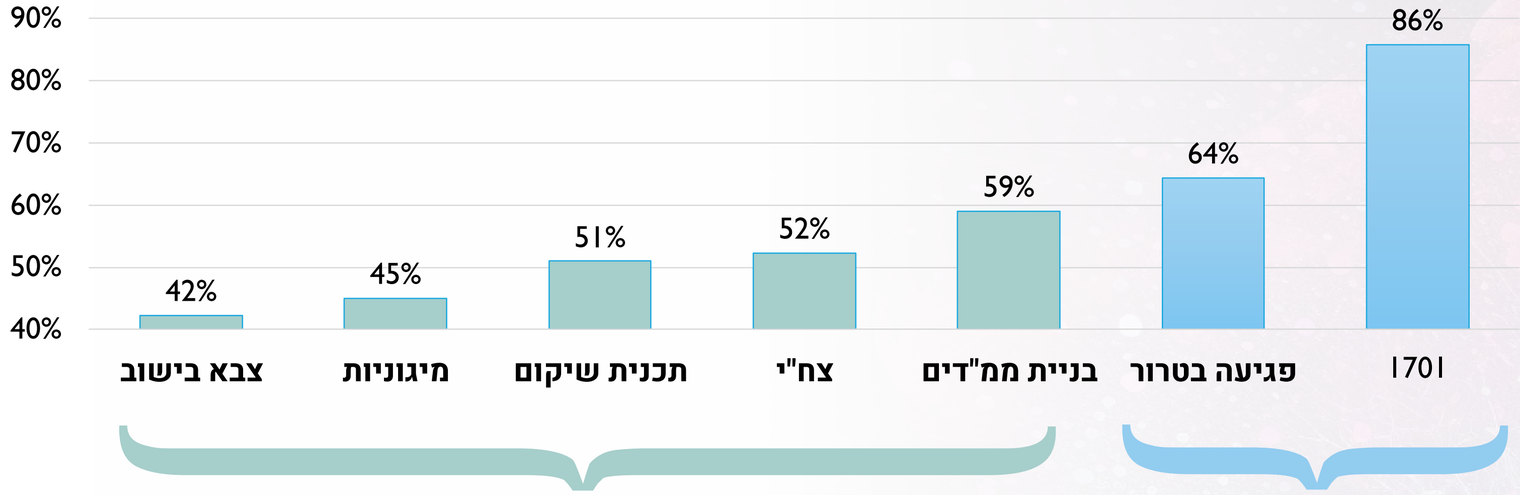
תחושת ביטחון

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
תל-חי המכללה האקדמית
אשכול גליל מזרחי
מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

מרכיבי תחושת הביטחון בקרב תושבי הגליל המזרחי

"מה מבין הנושאים הבאים יתרום בצורה הטובה ביותר לתחושת הביטחון שלכם ושל משפחתכם, ויקלו עליכם להמשיך ולהתגורר ביישובכם?"

"מה מבין הנושאים הבאים יתרום בצורה הטובה ביותר לתחושת הביטחון שלכם ושל משפחתכם, ויקלו עליכם להמשיך ולהתגורר ביישובכם?"

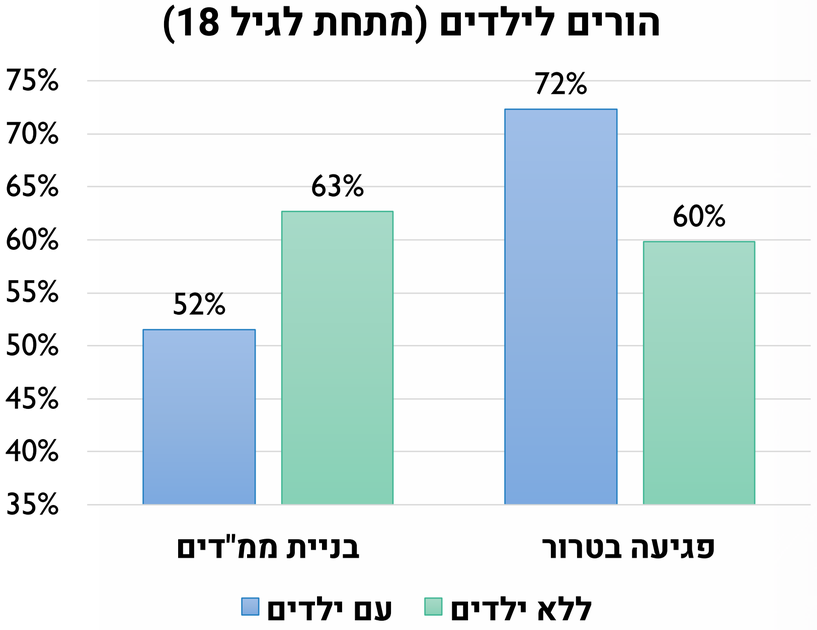

הפתרונות הרצויים נוגעים יותר לנעשה מעבר לגבולות ישראל

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

מאפייני התא המשפחתי ותחושת ביטחון התושבים

הורים לילדים מדגישים יותר את חשיבות הטיפול בנושאי הטרור
לעומת משפחות ללא ילדים קטנים (72% לעומת 60%).

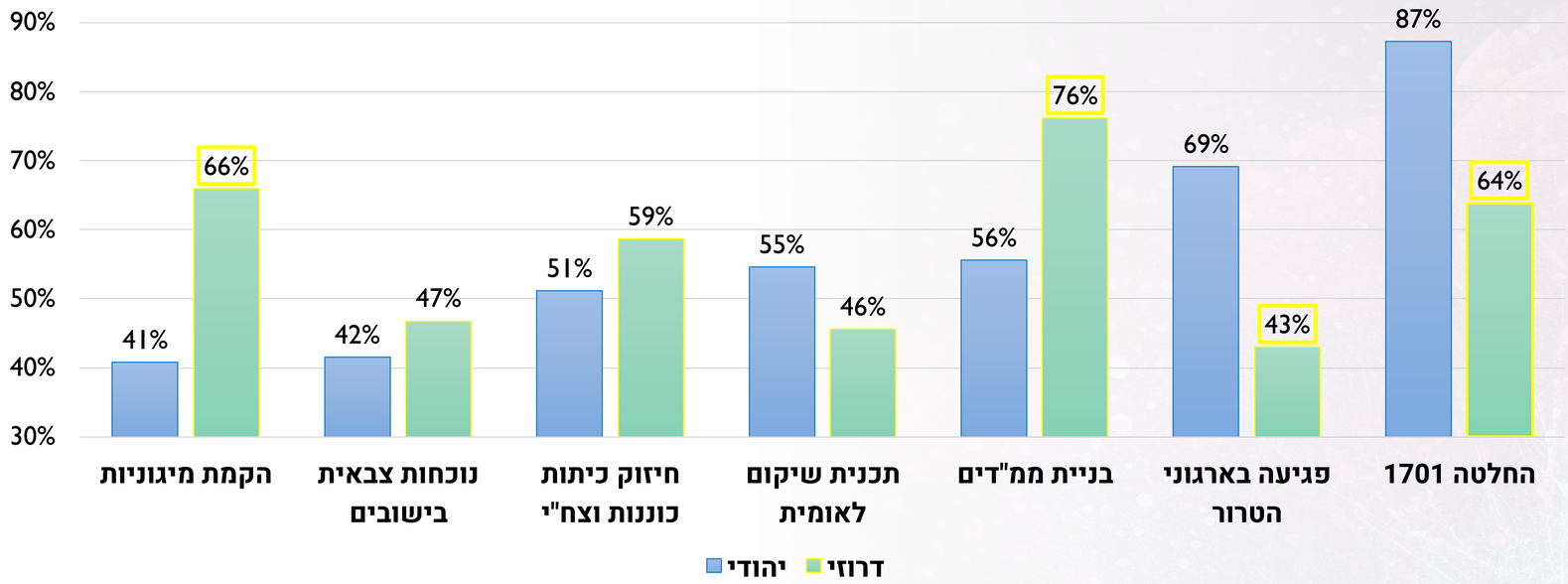
לעומת זאת, משפחות ללא ילדים שמות דגש רב יותר על בניית ממ"דים
(63% לעומת 52% בקרב משפחות עם ילדים).

מאפייני התא המשפחתי משנים את סדרי החשיבות בתחושת ביטחון התושבים

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

מרכיבי תחושת ביטחון בקרב אוכלוסייה יהודית ודרוזית בגליל המזרחי

סדרי עדיפויות שונים בין ישובים יהודיים לדרוזים

* בקרב היישובים הערבים לא היו מספיק משיבים

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

חוסן קהילתי

מהו חוסן קהילתי[1]?

1. חוסנה של קהילה מוגדר כיכולתה **לתפקד בעת משבר ולחזור לשגרה** (גם אם חדשה) ביעילות לאחר אסון. חוסן קהילתי מתבסס על **מוכנות בשגרה, והתנהלות קהילות במצבי חירום.**

2. החוסן הקהילתי **מהווה משאב להתמודדות**, גם אישית וגם קהילתית עם איום או קושי.

(1) מתוך אתר מרכז משאבים
https://hoseneastgalil.org.il/%D7%97%D7%95%D7%A1%D7%9F-%D7%A7%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%AA%D7%99/

איך אומדים חוסן קהילתי?

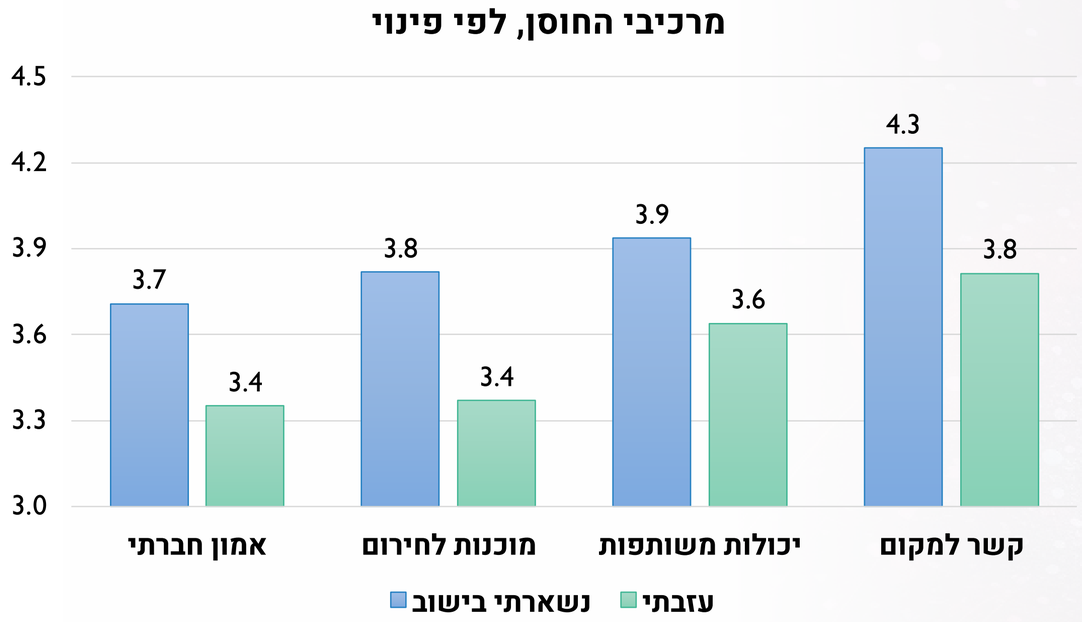
1. **אמידת החוסן** בעת רגיעה **מסייעת לחיזוק המוכנות ולמיקוד משאבים בתמיכה בנקודות המחלישות את החוסן. אמידת החוסן** בשעת חירום **מאפשרת לאפיין את הנקודות המחייבות תמיכה.**

2. החוסן הקהילתי נבדק באמצעות כלי מחקר מתוקף[2], המבוסס על הממדים:
   1. **אמון חברתי**
   2. **יכולות משותפות**
   3. **קשר למקום**
   4. **מוכנות לחירום**
   5. **מנהיגות מקומית** (לא נבדק במחקר זה עקב הסמיכות לבחירות לרשויות המקומיות)

(2) https://hoseneastgalil.org.il/%D7%97%D7%95%D7%A1%D7%9F-%D7%A7%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%AA%D7%99/

חוסן קהילתי נמוך בישובים שהתפנו

כלל מרכיבי החוסן נמוכים יותר בקרב תושבים שפונו/ התפנו

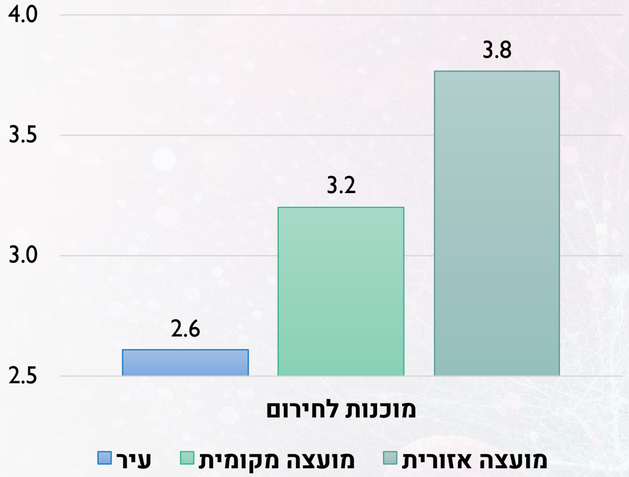
יש לפעול לחיזוק החוסן הקהילתי, תוך מתן מענה מותאם לצרכים קהילתיים בנוסף למענים הפרטניים

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

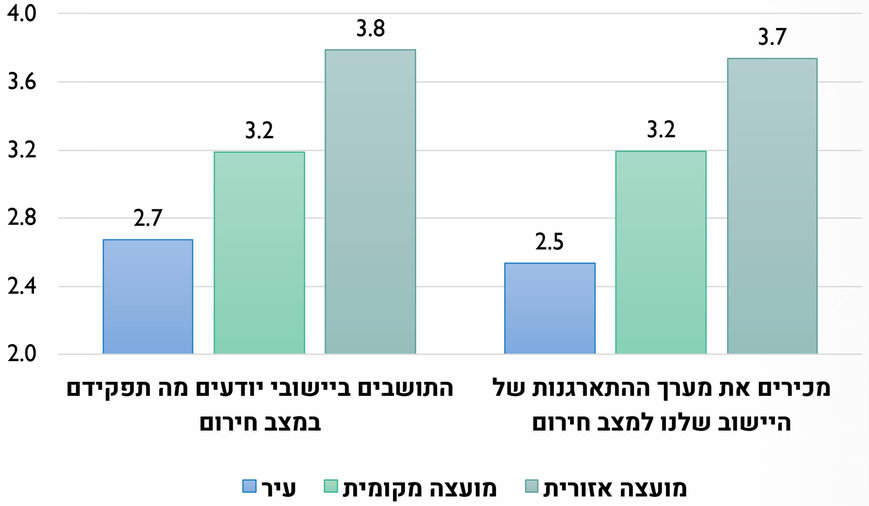
אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

תפיסה בינונית-נמוכה של מוכנות הישובים לחירום

הבדלים משמעותיים בין מועצות מקומיות וערים ובין מועצות אזוריות

היגדים משמעותיים:

על המענים המוצעים להתאים למאפייני ויכולות הקהילות השונות

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

תסמיני PTSD

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
תל-חי המכללה האקדמית
אשכול גליל מזרחי
מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

פוסט-טראומה: רקע

מהי הפרעת דחק פוסט טראומטית (PTSD)?

תופעה המופיעה בעקבות אירוע בו האדם נחשף לאירועים קיצוניים, הנמצאים מחוץ לטווח ההתנסויות הרגילות.

מהם השפעותיה?

אירועים טראומתיים אלה מעוררים חוויות של פחד, אימה וחוסר אונים, ויכולים להשפיע על התפקוד היומיומי של פרטים, משפחות ואף קהילות שלמות.

זיהוי תסמיני פוסט-טראומה

למה זה חשוב?

זיהוי מוקדם של התסמינים באוכלוסיית האשכול, יתרמו לגיוס משאבים ולדיוק המענים לאוכלוסיות השונות, בהתאם לצרכים ולהשפעות הצפויות על תפקוד הפרטים בתחומים שונים (כמו משפחה, כלכלה ותעסוקה, קהילה) ועל תחושת הביטחון.

איך בודקים?

המדד מבוסס על שאלון הטראומה הבין לאומי ITQ שלCloitre ועמיתיה (2018)[3], ונותח בהתאם להנחיות משרד הבריאות בנושא זה.

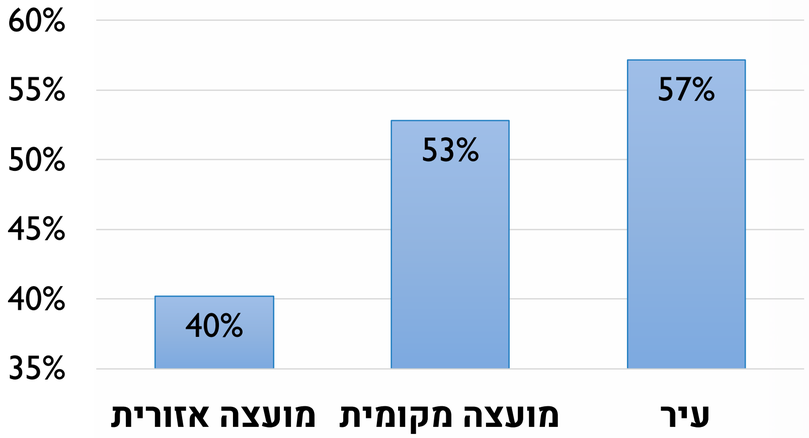
(3) https://www.health.gov.il/Services/Committee/psychologists_council/Documents/ITQ_info.pdf

אינדיקציה משמעותית לפוסט טראומה במרחב

באופן כללי- רמות PTSD גבוהות מאוד
עליה משמעותית ממצב של 16% בישראל לפני פרוץ המלחמה[2]

מועצות אזוריות מפגינות רמות נמוכות (יחסית) של תסמיני PTSD, לעומת ערים ומועצות מקומיות

אינדיקציה חיובית ל-PTSD, לפי סוג הרשות המקומית

יש לזהות את מאפייני הקהילות הפגיעות ביותר ולייצר עבורן מענים מותאמים

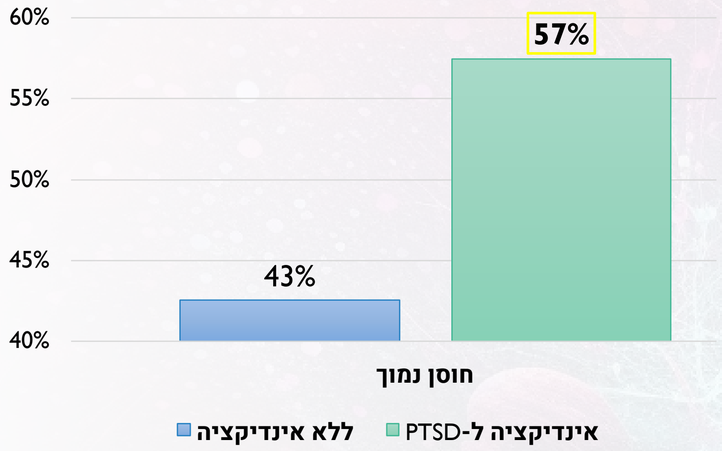
(2) https://www.ruppin.ac.il/research-authority/research-centers-and-institutes/center-for-suicide-and-mental-pain/

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

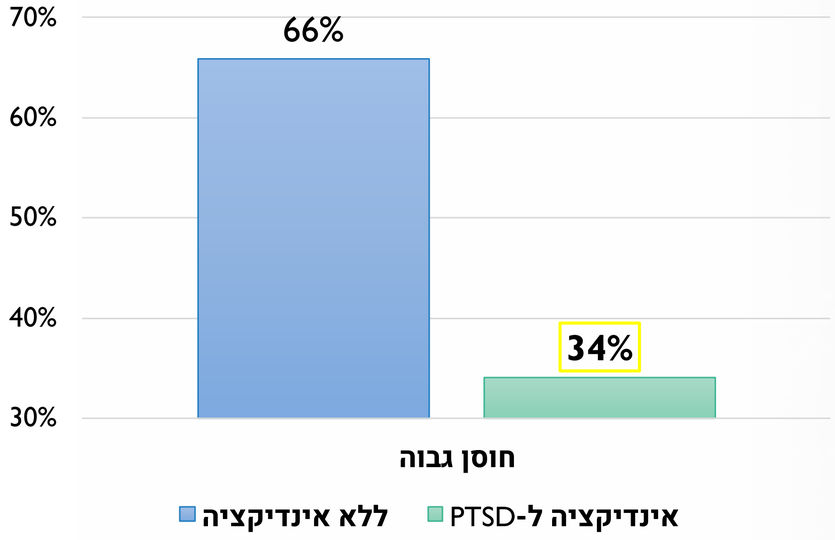
אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

הקשר בין חוסן קהילתי ותסמיני PTSD

תושבים המדווחים על חוסן קהילתי נמוך, **מראים אינדיקציה גבוהה במיוחד ל- PTSD (57%)**

לעומת זאת, נראה כי תושבים אשר דיווחו על חוסן קהילתי גבוה, **מפגינים תסמינים הדומים למצב הכללי בישראל (30% בישראל לעומת 34% בגליל המזרחי) לאחר ה- 7.10**

חשוב להציב בראש סדר העדיפויות את האוכלוסיות בעלות חוסן קהילתי נמוך

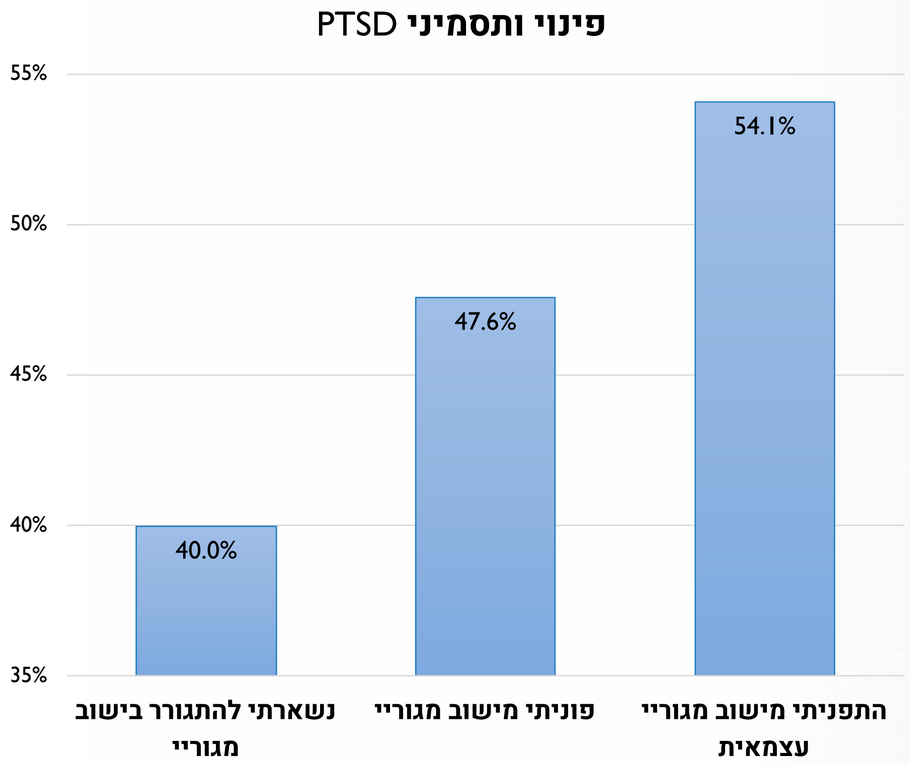
מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

הקשר בין פינוי לתסמיני PTSD

מי שנשאר בביתו מפגין תסמינים נמוכים (יחסית) של PTSD

לעומת זאת, **מי שהתפנה עצמאית** וללא מסגרת ציבורית תומכת- **מפגין תסמינים גבוהים מאוד**

יש לפעול לקידום מענים למתפנים עצמאית שלא פונו באופן יזום ע"י המדינה

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

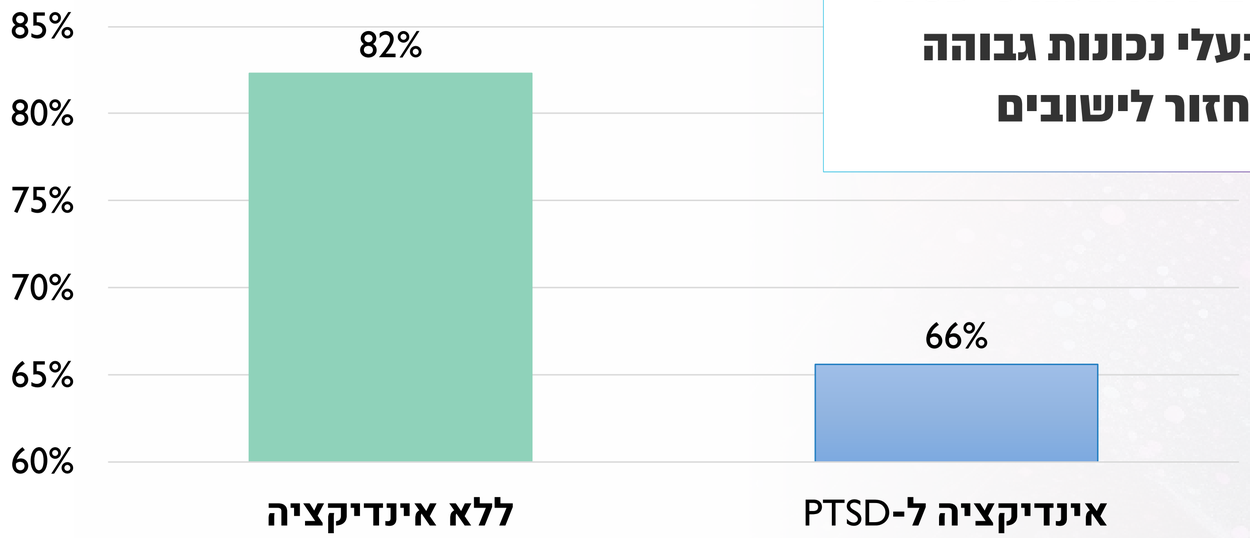
תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

קשר משמעותי בין תסמיני PTSD ובין הנכונות לחזור לישובים

מסכים במידה רבה/ רבה מאוד עם ההיגד:
"לאחר סיום הלחימה וחזרה למצב שגרה, אני מתכוון להמשיך להתגורר ביישוב מגורי"

תושבים ללא תסמיני PTSD הינם בעלי נכונות גבוהה יותר לחזור לישובים

סיוע לתושבים בעלי תסמיני **PTSD** יוכל לתרום גם **לחזרת הקהילות** ליישובי הצפון

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

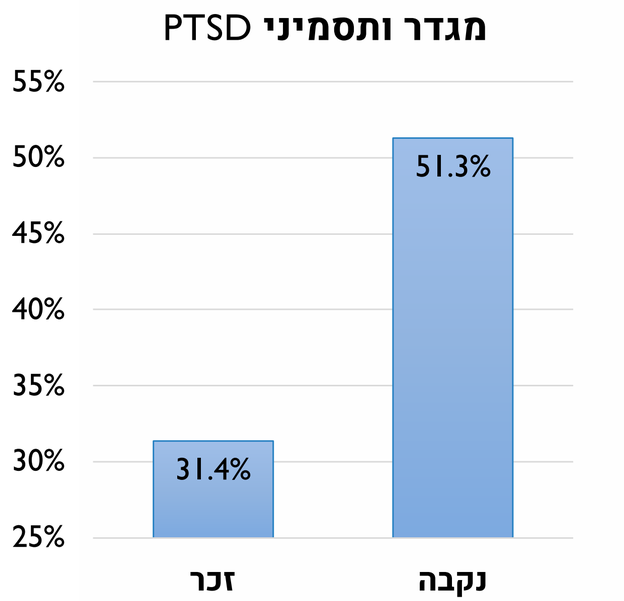
RONALD S ROADBURG FOUNDATION

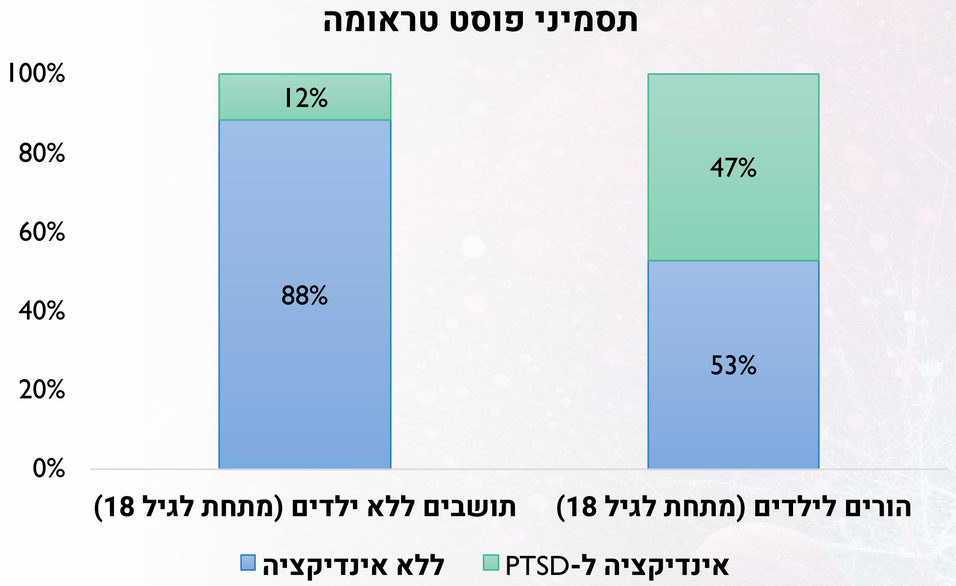
תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

הקשר בין תסמיני PTSD למגדר ולהורות

הורים (ובעיקר אימהות) לילדים עד גיל 18 מפגינים תסמינים רבים יותר ל-PTSD

יש לקדם מענים לתופעות דחק פוסט טראומטיות לכלל התא המשפחתי, בדגש על משפחות צעירות בעלות ילדים מתחת לגיל 18

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

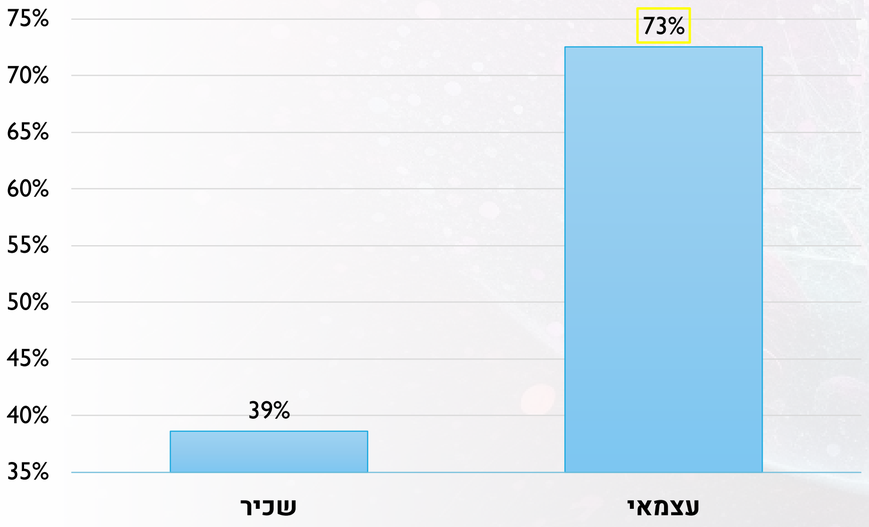
אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

כלכלה ותעסוקה

עצמאיים ושכירים בגליל המזרחי

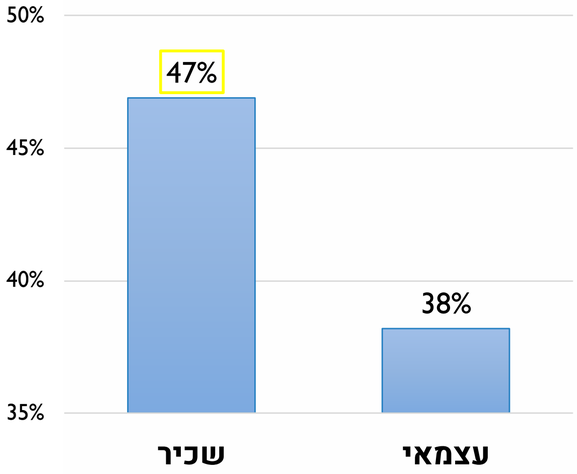
העצמאיים בגליל המזרחי מעידים על **מצב כלכלי גרוע יותר** (לעומת השכירים), זאת בהשוואה למצב טרום המלחמה הנוכחית.

מידת הסכמה עם המשפט:
"בהשוואה למה שהיה לפני ה-7.10.2023, מצבי הכלכלי כיום הינו גרוע יותר":

במקביל, **העצמאיים אמנם מפגינים חוסן נפשי גבוה יותר** מהשכירים, ועדיין קיימת פגיעה פוטנציאלית, גם בכושר העבודה שלהם.

% תסמיני PTSD בקרב שכירים ועצמאיים

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

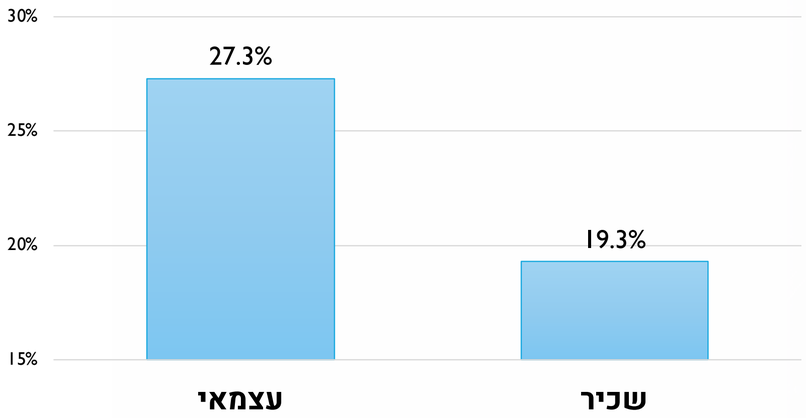
אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

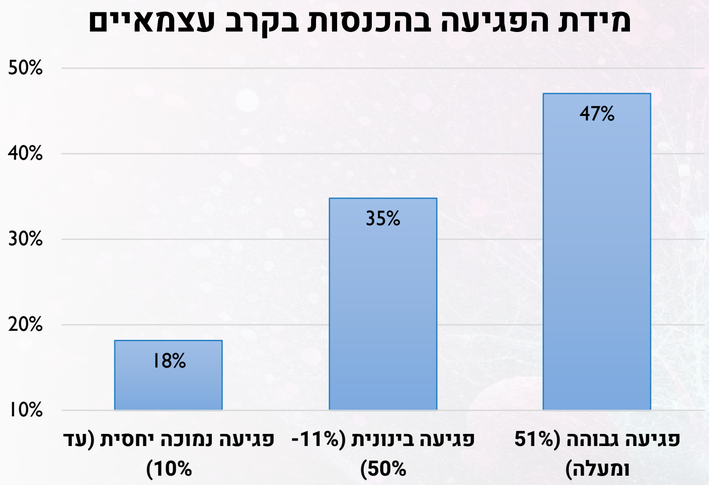
פגיעה בהכנסות העובדים במרחב הגלילי

פגיעה משמעותית בהכנסות העצמאיים

יותר מ-**רבע מאוכלוסיית העצמאיים** בגליל המזרחי שוקלת **להעביר את פעילותם העסקית**

הסכמה במידה רבה/ רבה מאוד עם המשפט:
"אני מנסה כעת/ אנסה בעתיד למצוא אפשרויות תעסוקה/ הכנסה חלופיים באזורים אחרים בישראל":

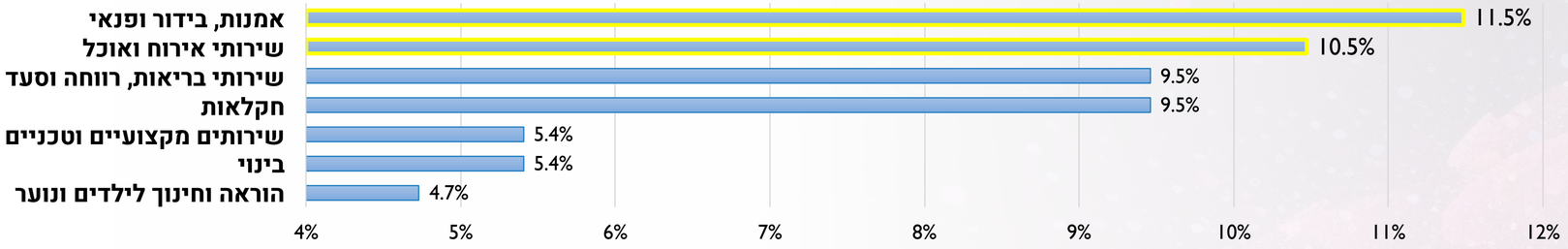
מתן מענים ייעודיים לאוכלוסיית העצמאיים, תגדיל את הסיכויים לשיקום הכלכלה המקומית והעסקים הקטנים בגליל המזרחי

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALDS ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

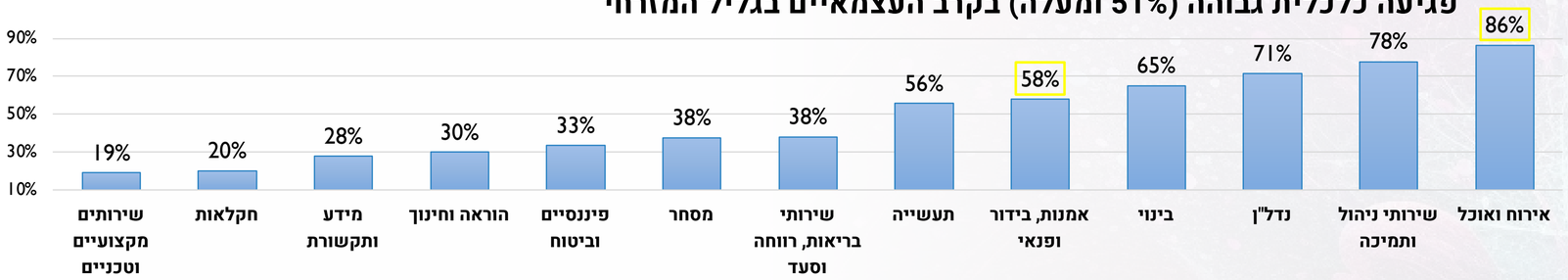
מאפייני העצמאיים שנפגעו בצורה המשמעותית ביותר

תחומי עיסוק עיקריים, עצמאיים

21% מתעסוקת עצמאיים נוגעת לתחומי התיירות (שלא ברור מתי/ אם תחזור...)

פגיעה כלכלית גבוהה (51% ומעלה) בקרב העצמאיים בגליל המזרחי

השפעות מיידיות של הפגיעה בכלכלה המקומית, בדגש על תחומי עיסוק עיקריים במרחב

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי

סיכום-עיקרי הממצאים

תחושת ביטחון

1. תחושת הביטחון תיתרם יותר **מטיפול בגורמים המאיימים** (מיגור הטרור, חזרה ל-1701), **ופחות משדרוג יכולות פנימיות** (נוכחות צבאית, חיזוק כיתות כוננות, בניית מיגוניות וכו')
2. סדרי העדיפויות מושפעים גם **ממאפיינים קהילתיים ואישיים** נוספים (כגון נשארתי/פוניתי, ילדים עד גיל 18 ולאום)

דרושה התאמה בין **המענים הביטחוניים ובין מאפייני הישובים** והקהילות השונות במרחב.

חוסן קהילתי

1. **תושבים שעזבו** את הישובים מפגינים **חוסן קהילתי נמוך** יחסית
2. **הבדלים משמעותיים** בין מועצות מקומיות וערים ובין מועצות אזוריות

על חיזוק החוסן הקהילתי להיעשות תוך **מתן מענה מותאם לאתגרים בכל קהילה**, זאת מעבר למענים הפרטניים

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

סיכום-עיקרי הממצאים

תסמונת PTSD

1. אינדיקציה משמעותית ל-PTSD בגליל המזרחי, ברמות גבוהות מאוד
2. נראה כי מאפייני הקהילה ומבנה התא המשפחתי קשורים לתסמיני PTSD
3. מדד זה קשור גם לכוונת התושבים לחזור בהמשך לבתיהם

סיוע לתושבים בעלי תסמיני PTSD, תוך **התייחסות למאפייני הקהילה והמשפחה, יוכל לתרום גם לחזרת הקהילות ליישובים**

כלכלה ותעסוקה

1. **פגיעה כלכלית משמעותית,** בעיקר בקרב העצמאיים באזור
2. הבדלים בין תחומי העיסוק השונים. **דגש על הפגיעה בתחום התיירות**

יש לקדם **מענים ייעודיים לעצמאיים בגליל,** ובכך להגדיל את הסיכויים לשיקום הכלכלה המקומית

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

אשכול גליל מזרחי
תל-חי המכללה האקדמית
RONALD S ROADBURG FOUNDATION
JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

תודה רבה

מוזמנים לפנות אלינו בכל שאלה בנושא:

ד"ר אילה כהן, ראש מרכז הידע האזורי | ayalac@telhai.ac.il

ניצן סלע בלום, מנהלת האגף לפיתוח כלכלי, אשכול גליל מזרחי | Nitzan@eastgalil.org.il

יפעת קורן זמרן, מנהלת מרכז הידע האזורי | yifatk@telhai.ac.il

ד"ר נועם כהן, מנהל תחום רשויות במרכז הידע האזורי | KC@eastgalil.org.il

מרכז ידע אזורי גליל מזרחי
REGIONAL KNOWLEDGE CENTER
EAST GALILEE

JEWISH FEDERATIONS OF CANADA - UIA
הפדרציות היהודיות בקנדה - UIA
FÉDÉRATIONS JUIVES DU CANADA - UIA

RONALD S ROADBURG FOUNDATION

תל-חי המכללה האקדמית

אשכול גליל מזרחי